

Laurentius Surius, de Colònia, 1567 (17), alguna de les quals fou acollida en la patrologia llatina de Jean Paul MIGNÉ (23).

Les pàgines 24-72 ressegueixen la transmissió del text de la dita *Decretal*, conservada en quaranta-dos manuscrits de les principals biblioteques d'Europa, pertanyents a una vintena de col·leccions canòniques antigues, que els autors redueixen a quatre. Som informats que el text d'aquesta edició és el de Quesnel (24-28) i que en el cas d'opcions particulars en les grafies, aquestes són les ofertes per Dionís l'Exigu (74-75).

Troblem en la bibliografia l'estudi d'un català, a les nostres altures segurament oblidat: Joan (Jean) TERRÉ, *Les sources de la législation ecclésiastique dans la province Tarraconaise depuis les origines jusqu'au Décret de Gratien* (Positions des Thèses de l'École Nationale des Chartes), París 1927. Fou bibliotecari de l'Institut Catholique de París almenys fins a la Segona Guerra Mundial 1939-1945.

El punt final és l'enhonorabona als autors, sobretot als ja traspassats, pel treball posat a recordar un text, la importància històrica del qual és invers a la seva brevetat.

Josep Perarnau

Miquel dels Sants GROS I PUJOL, *La biblioteca Episcopal de Vic. Un patrimoni bibliogràfic d'onze segles*, Vic, Biblioteca Episcopal i Patronat d'Estudis Osonencs 2006, 159 pp.

Contra allò que és norma en aquestes pàgines, davant aquest llibre i tot allò que significa —i significa no gens menys que la Biblioteca Episcopal de Vic en tota la seva realitat, que ha concentrat i conservat l'herència bibliogràfica d'onze segles, segurament com cap altra institució de Catalunya, totes posteriors— hom se sent fortíssimament temptat a deixar l'objectivitat, a la qual hom s'acostuma a atendre en aquesta secció, i llençar-se, ja de bell començament, a una espècie de *Te Deum* o a un càntic ditiràmbic pel fet que l'amic Miquel dels Sants Gros ens ha posat a les mans una autèntica joia, per la qual cal donar-li la més sentida i inabastable enhonorabona. De debò, grans MERCÈS!!!

Vulguis, no vulguis, aquest llibre et porta a recordar una lectura recent, la de les lletres, amb les quals el dr. Eduard Junyent, bibliotecari de l'Episcopal de Vic en els moments immediatament posteriors al 18 de juliol del 1936, informava el seu bisbe d'aquells moments en què el 21 de juliol visqué esferèit la possibilitat que la biblioteca fos totalment destruïda, perquè el foc s'havia ensenyorit de la catedral, “era una foguera immensa que arribava fins al sostre...”; i aquesta, sortint per les finestres, “es propagà a la teulada, que està en gran part cremada”; sorrosament, però, al claustre ja no hi arribà ni el foc ni el consegüent saqueig, de manera que “tots els arxius, Capitular, Cúria fumada, etc., estan tots íntegres, com el Museu i Biblioteca...” (AUSA, XXII (2006), 481-482). Gràcies a Déu, doncs, aquell dia la Biblioteca Episcopal de Vic se salvà i ara ens podem passejar pel llibre del dr. Gros, amb la certesa que aquell bé de Déu no fou consumit pel foc, ans el seguim tenint a l'abast de la mà.

Segurament n'hi hagué un altre de foc, que no deixà res d'allò que trobà: el que els invasors musulmans calaren a tot allò, que, com a biblioteca de l'església de Vic o com a civilització de la terra, trobaren anterior al segle IX i explica que no s'hagi conservat res copiat abans del 880. En aquest sentit, la biblioteca de l'església de Vic és com una fotografia de la vida de Catalunya: resorgeix i es manté en continuïtat des de la reconquesta carolíngia. Fins i tot trobem en el llibre del dr. Gros el recordatori de la vinculació de Vic a la metròpoli de Narbona, a través de la qual es revifa en el possible lector la memòria que els primers passos de la Catalunya naixent es donaren a partir de l'empelt amb la florida carolíngia i amb un cert regust de contraposició a Feliu d'Urgell, contraposició que Narbona s'afanyà a fer valdre quan, restablerta l'església metropolitana de Tarragona, la metròpoli occitana estava a punt d'assistir impotent al reempelt del bisbat de Vic en el cristianisme tarragoní amarat de martiri, i caldria

en el futur tenir idees clares entorn de si encara s'ho valdria de mantenir aquella vinculació de Catalunya amb Occitània, que mai no s'hauria d'haver perdut.

El fet important és que la biblioteca de l'església vigatana es presenta amb una certa claredat dividida en tres etapes: la del 880 al 1398, la del 1398 al 1806 i la dels dos darrers segles, XIXè i XXè. De fet, la vitalitat de la biblioteca episcopal de Vic és paral·lela a la del mateix bisbat, que en els segles de la formació de la Catalunya actual féu sentir la seva força fins als mateixos límits occidentals de Catalunya i s'estengué fins a les mateixes portes de Lleida. No cal dir que, després que la impremta multiplicà l'accés als coneixements, sobretot als de l'esperit, a través del llibre imprès, la biblioteca vigatana s'enriquí d'acord amb les noves possibilitats, que els vigatans tingueren sempre obertes i saber en aprofitar; i l'esplet d'escriptors vigatans del segle XIX (de Jaume Balmes a Jacint Verdaguer) confirma que fins als nostres dies tots hi pòuren a cor què vols.

Tant com felicitar, agraim cordialment a l'amic dr. Gros per aquest tan ric com bell llibre que en poques pàgines ens posa a les mans una extraordinària riquesa de mil anys.

Josep Perarnau

Francesc Xavier ALTÉS i AGUILÓ, *La tradició codicològica i litúrgica de l'homiliari carolingi de Luculentius a Catalunya. La recensió catalana: Inventari i homilies recuperades*, dins "Miscel·lània Litúrgica Catalana", XVIII (2010 [2011]), 71-241.

En la introducció l'autor resumeix la història molt recent de la descoberta de l'homiliari de l'enigmàtic Luculentius, història en la qual ha tingut un moment determinant el dr. Miquel dels Sants Gros en publicar l'any 1978 uns fragments de comentaris bíblics vigatans inèdits, que molt poc després eren identificats per Joseph Lemarié com a fragments d'un homiliari carolingi, obra de Luculentius, conservat en els còdexs Aemilianus 17 i 21 de la biblioteca de Madrid, Real Academia de la Historia, escrits a Sant Cugat del Vallès a mitjan segle X, tal com demostrà Anscari Mundó el 1982. De Luculentius no se'n sap res, ni tan sols si el nom respon a una persona o és la denominació de l'homiliari. El seu autor sembla certament monjo benedictí. El nom del recull de l'Aemilianus 17 és *Collectaneus* i és possible que aquesta denominació designi a Catalunya l'homiliari de Luculentius; a Vic és segur que també era conegut amb el nom de *Dispositus*, i així és possible que quan aquest nom apareix en inventaris de llibres dels bisbats de Vic i d'Urgell hagi d'ésser entès de la mateixa manera.

A Catalunya l'homiliari de Luculentius es presenta en dues formes: la del text primigeni de l'obra, transmès pels dos manuscrits esmentats, i la d'una recensió testimoniada per una tradició catalana manuscrita molt nombrosa, amb característiques i variants textuais pròpies. Del text primigeni n'hi ha noranta-cinc fragments. De la recensió catalana n'hi ha noranta-cinc fragments. El text dels manuscrits emilianenses és anterior al de la recensió catalana, que procediria, com la família italiana de Luculentius, d'un model o models comuns a les dues darreres tradicions. Altés estudia a la menuda la reconversió del text de Luculentius a Catalunya: en el segon quart del segle X ja s'havia consumat la divisió entre Temporal i Santoral i al final del mateix segle hi ha manuscrits que només contenen les homilies sobre els evangelis, essent rars els testimonis només amb homilies sobre les epístoles, etc. Encara cal esmentar una recensió abrujada, testimoniada des del segle XI en els homiliaris de l'ofici del monestir de Serrateix i de la canònica de Solsona.

Tot seguit l'autor passa a estudiar la tradició litúrgica de l'homiliari a Catalunya, que a Vic remunta a l'època de la restauració de la Seu antiga, any 886, i és ben testimoniada per un '*rotulus*' del segon quart del segle XIII, on es compten vint-i-cinc remissions al volum anomenat *Dispositus*, corresponents al cicle estival i a les homilies de Luculentius, llevat de dues. Altés suggereix que les dites remissions han de provenir d'un 'ordo' o 'tabula legendi' de Narbona